

© Klaas Spronk

Verandering?

Alom klinkt de roep dat het anders moet. Veel leidslieden beloven het ook en gebruiken het als verkiezingsleus. Voor echte verandering komt echter meer kijken dan grote woorden, al dan niet ingegeven door schokkende ervaringen.

Op de dag dat dit nummer van *Centraal Weekblad* uit komt is bekend wie de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten heeft gewonnen. Als je kandidaten vooraf mocht geloven, maakt het een wereld van verschil wie van beiden de komende jaren als machtigste man van de wereld mag gelden. Aan de andere kant had beider verkiezingsretoriek hetzelfde refrein: verandering! Het doet sterk denken aan de manier waarop indertijd Pim Fortuyn onverwacht veel kiezers achter zich wist te krijgen. We zullen – helaas – nooit weten of hij waar had kunnen maken wat hij beloofde. De puinhoop die de als zijn erfgenamen optredende mensen er van maakte doet vermoeden dat onze parlementaire democratie er niet wezenlijk beter op geworden zou zijn.

Er is de laatste tijd heel veel gebeurd. Vaak was het schokkend. Maar is er echt wat veranderd ten goede? In 1989 viel de muur. De val van een aantal communistische regimes werd uitgelegd als de triomf van het kapitalisme en daar koppelde men doorgaans ook de gedachte aan dat de mensen in Oost Europa nu ook volop konden gaan profiteren van de zegeningen van de vrije markt. In de praktijk van alledag is het er voor de meeste mensen daar echter weinig beter op geworden. En het enige land dat het politiek en economisch redelijk goed doet is Rusland, waar een kleine elite op ouderwetse wijze de dienst uit maakt.

Een aantal jaren geleden raakte men onder de indruk van het gat in de ozonlaag. Een tijd later wist Al Gore wereldwijd aandacht te vragen voor de te verwachten gevolgen van de opwarming van de aarde. De ouderen onder ons hadden bij zijn fraai geïllustreerde betoog associaties met het niet zo mooie maar minstens even serieus waarschuwend rapport van de club van Rome veertig jaar geleden. Wat heeft al deze onheilsprofetie echt veranderd?

In de afgelopen maanden stortten de financiële markten ineen. Geschrokken deskundigen waren het met elkaar eens dat het anders moet en ook zal gaan. Hebzucht zal plaats maken voor een beter normbesef en het verschil tussen wie het geld verdient en wie ermee speculeert zal kleiner worden. Nu de grootste schrik voorbij is zien we echter vooral dat er niet zoveel verandert. De beurs leeft op door koopjesjagers en verongelijkte aandeelhouders gaan verhaal halen. Het doet denken aan de reacties enkele jaren geleden van mensen die via constructies als “legio lease” snel en makkelijker rijker dachten te worden. Ze voelden zich bedrogen, maar vroegen zich niet af of zij zich wellicht door hun eigen hebzucht in de luren hadden laten leggen.

Zal er echt wat veranderen? De geschiedenis stemt niet hoopvol. En of er van de nieuwe president van de Verenigde Staten in deze veel te verwachten valt? Men is het erover eens dat het in ieder geval anders moet dan onder president Bush. Het bijzondere van deze president – in de film “W.” van Oliver Stone is dat goed te zien – is dat hij zelf een grote verandering heeft ondergaan. Helaas was dat in zijn optreden als president nauwelijks te merken. Hij vocht oude vetes uit en hield krampachtig vast aan oude structuren. Toch is het goed om bij de wens tot verandering in de eerste plaats aan je

zelf te denken. Echte verandering begint waar iemand zich bekeert: omkeert van een verkeerde weg en enthousiast wordt met een nieuw en duidelijk doel voor ogen. Daarbij kan een nieuwe, invloedrijke leidsman wel een belangrijke rol spelen. Als hij (een zij is het in ieder geval niet geworden) mensen enthousiast en hoopvol kan maken en de massa kan winnen voor een gezamenlijk gedragen positief doel, is er veel mogelijk. Maar uiteindelijk hangt zijn succes ervan af of mensen zelf willen veranderen.